

SMRTNA OZLJEDA RADNICE ZBOG UDARA VILIČARA

Prilikom kretanja po radnom prostoru, zbog naleta viličara, poginula je radnica A.A., zaposlena kod poslodavca X.X. Analiza ovog događaja temelji se na nalazu nadležnog inspektora rada za nadzor u području zaštite na radu, Državnog inspektorata, koji je obavio očevid na mjestu događaja i poduzeo propisane inspekcijske mjere kako bi se spriječilo ponavljanje ovakvog ili sličnog događaja.

OPIS DOGAĐAJA

U radnom prostoru poslodavca, radnik B.B. rukovao je viličarom i kretao se iz prostora prerade kroz trakaste zavjese prema prostoru šatora gdje se obrađuje sirovina. Prilikom prolaska kroz trakaste zavjese, udario je radnicu A.A., koja je pala ispod vilica viličara te je zadobila ozljede po desnoj strani gornjeg dijela tijela. Trakaste zavjese zadržavaju se u vidnom polju viličara prilikom kretanja viličara kroz njih i ograničavaju preglednost. Radnica A.A. ranije je, iz prostora prerade, odnijela otpad u boks s otpadom u prostor šatora. Nakon ozljeđivanja, naknadno je preminula. Na mjestu gdje se dogodila ozljeda utvrđeno je da transportni putevi nisu bili utvrđeni i obilježeni te nisu postavljeni znakovi upozorenja na opasnost od viličara.

Slika 1. Sigurnosne mjere

Slika 2. Mjesto rada

PROVEDBA PROPISA ZAŠTITE NA RADU

Poslodavac je obavezan organizirati i provoditi zaštitu na radu, vodeći pri tome računa o preven-

ciji rizika te obavještanju, osposobljavanju, organizaciji i sredstvima.

Poslodavac je obavezan provoditi zaštitu na radu na temelju općih načela prevencije, propisanih odredbom članka 11. Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 71/14., 118/14., 94/18. i 96/18.; u daljnjem tekstu: ZZR), i to sljedećih:

- izbjegavanja rizika
- procjenjivanja rizika
- sprečavanja rizika na njihovom izvoru
- prilagođavanja rada radnicima u vezi s oblikovanjem mjesta rada, izborom radne opreme te načinom rada i radnim postupcima zbog ublažavanja jednoličnog rada, rada s nametnutim ritmom, rada po učinku u određenom vremenu (normirani rad) te ostalih napora s ciljem smanjenja njihovog štetnog učinka na zdravlje
- prilagođavanja tehničkom napretku
- zamjene opasnog neopasnim ili manje opasnim
- razvoj dosljedne sveobuhvatne politike prevencije povezivanjem tehnologije, organizacije rada, uvjeta rada, ljudskih odnosa i utjecaja radnog okoliša
- davanje prednosti skupnim mjerama zaštite pred pojedinačnim
- odgovarajuće osposobljavanje i obavješćivanje radnika
- besplatnost prevencije, odnosno mjera zaštite na radu za radnike.

Uzimajući u obzir poslove i njihovu prirodu, poslodavac je obavezan, u skladu s odredbama članka 18. ZZR-a, procjenjivati rizike za život i zdravlje radnika i osoba na radu, osobito u odnosu na sredstva rada, zbog sprečavanja ili smanjenja rizika. Nadalje, obavezan je na temelju procjene rizika primjenjivati pravila zaštite na radu, preventivne mjere, organizirati i provoditi radne i proizvodne postupke, odnosno metode te poduzimati druge aktivnosti za sprečavanje i smanjenje izloženosti radnika utvrđenim rizicima, kako bi otklonio ili sveo na najmanju moguću mjeru vjerojatnost nastanka ozljede na radu.

Procjena rizika se, u skladu s odredbom članka 2. Pravilnika o izradi procjene rizika (N.N., br.

112/14. i 129/19.), provodi za sve poslove koje za njega obavljaju radnici i osobe na radu (**poslovi rukovanja viličarem i unutarnji transport**) te mora odgovarati postojećim opasnostima, štetnostima i naporima. Postupak se sastoji od prikupljanja podataka na mjestu rada, analize i procjene prikupljenih podataka što uključuje: utvrđivanje te procjenjivanje opasnosti, štetnosti i napora i utvrđivanje mjera za uklanjanje tj. smanjivanje istih. Uz navedeno, pri procjenjivanju rizika moraju se uvažiti provedbeni propisi iz zaštite na radu (*Pravilnik o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme, Pravilnik o zaštiti na radu za mjesta rada*).

Na temelju utvrđenih činjenica u postupku procjenjivanja rizika, za poslove rukovanja viličarem i unutarnji transport, poslodavac je obavezan, u skladu s odredbama članka 44. ZZR-a, planirati, pripremati i provoditi radne postupke te razraditi i primjenjivati tehnologiju rada tako da ne ugrožava sigurnost i zdravlje radnika. Pri tome poslodavac treba uvažavati najvišu moguću razinu zaštite od rizika na radu i u vezi s radom, a u skladu s pravilima zaštite na radu i drugim propisima te je obavezan osigurati da samo radnici koji su dobili odgovarajuće upute smiju imati pristup mjestima na kojima postoji ozbiljna i specifična opasnost.

Dalje, poslodavac je obavezan, u skladu s odredbama članka 27. ZZR-a, na temelju procjene rizika, osposobiti radnika za rad na siguran način, obavijestiti ga o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje (o organizaciji rada, rizicima i načinu izvođenja radnih postupaka i sl.), objasniti mu i osposobiti ga za praktičnu primjenu mjera zaštite na radu koje je dužan primjenjivati tijekom rada u skladu s procjenom rizika kojima je izložen na radu i u vezi s radom te u slučaju promjene, odnosno pojave novih rizika, neovisno o tome je li s tim u vezi već izmijenio ili dopunio procjenu rizika. Osposobljavanje radnika provodi se, u skladu s odredbama Pravilnika o osposobljavanju iz zaštite na radu i polaganju stručnog ispita (N.N., br. 112/14.), prema programu osposobljavanja koji se mora temeljiti na procjeni rizika, mora obuhvatiti sve opasnosti, štetnosti odnosno napore utvrđene procjenom rizika i načine otklanjanja te treba sadržavati popis pisanih uputa za rad na siguran način za sve poslove koje radnik obavlja.

U skladu s odredbama članka 36. ZZR-a poslodavac ne smije dopustiti obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada radniku koji ne ispunjava uvjete propisane posebnim propisom, Pravilnikom o poslovima s posebnim uvjetima rada i prilog istom pravilniku (N.N., br. 5/84.), članak 3. točka 2., upravljanje i rukovanje samohodnim strojevima na mehanizirani pogon.

U skladu s odredbama Pravilnika o zaštiti na radu za mjesta rada (N.N., br. 105/20.), na mjestima gdje je vidljivost smanjena i na mjestima intenzivnog kretanja prometnih sredstava, moraju se postaviti natpisi i svjetlosni odnosno zvučni signali koji upozoravaju na mogućnost nailaska prometnog sredstva te brklje odnosno ograde koje sprječavaju iznenadni izlazak pješaka na prometnicu. Ako se na prometnim putovima koriste transportna sredstva, mora se pješacima osigurati dostatan sigurnosni prostor i moraju se postaviti prometni znaci prema propisima za promet na javnim prometnicama. Dalje, mora se omogućiti dostatan sigurnosni prostor između prometnih kolnih putova i vrata, ulaznih vrata, prolaza za pješake, hodnika i stubišta, kako bi se pravovremeno uočile opasnosti koje mogu ugroziti radnike i druge osobe. Transportni putovi moraju biti jasno utvrđeni i obilježeni tako da se osigura zaštita radnika i drugih osoba a opasna područja moraju biti jasno označena. Vrata za pješake moraju biti predviđena u neposrednoj blizini svih ulaznih vrata namijenjenih strogo kolnom prometu, osim kada su ulazna vrata sigurna za prolaz pješaka, a pješačka vrata moraju biti jasno označena i ostati stalno nezapriječena.

Isto tako, poslodavac mora u skladu s odredbama članka 9. Pravilnika o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme (N.N., br. 18/17.), radnike upozoriti na opasnosti kojima su izloženi, radnu opremu koja se nalazi u radnom prostoru i na sve promjene koje na nju utječu, u mjeri u kojoj utječu na radnu opremu koja se nalazi u njihovom neposrednom radnom okruženju, čak i ako je izravno ne uporabljaju te mora osigurati odgovarajuće obavijesti. Valja istaknuti da se u slučaju kada se radna oprema kreće po radnom prostoru, utvrđuju odgovarajuća prometna pravila kojih se treba držati. (Prilog II. navedenog Pravilnika). Isto tako, organizacijskim mjerama treba spriječiti radnike da hodaju po prostoru djelovanja samohodne radne

opreme ili se moraju poduzeti druge odgovarajuće mjere zaštite radnika od ozljeda od pokretne opreme.

Poslodavac je obavezan na mjestu rada postaviti na vidljivo mjesto: sigurnosne znakove, znakove za evakuaciju i spašavanje te upute i oznake za rukovanje radnom opremom, u skladu s odredbama članka 62. ZZR-a.

Poslodavac mora, u skladu s odredbama Pravilnika o sigurnosnim znakovima (N.N., br. 91/15., 102/15. – ispravak i 61/16.), osigurati postavljanje sigurnosnih znakova na mjestima na kojima se rizici ne mogu izbjeći ili odgovarajuće smanjiti primjenom osnovnih pravila zaštite na radu odnosno organizacijom rada i načinom izvođenja radnih postupaka. Pri postavljanju sigurnosnih znakova poslodavac mora uzeti u obzir procjenu rizika te osigurati da su sigurnosni znakovi stalno na predviđenom mjestu.

Odredbama članka 41. Pravilnika o zaštiti na radu pri utovaru i istovaru tereta (N.N., br. 49/86.) propisano je da je poslodavac dužan ovisno o tehnologiji rada izraditi poseban program za osposobljavanje vozača viličara na temelju utvrđenih vrsta i opsega opasnosti, a vozač viličara dužan je upotrebljavati viličar prema njegovoj namjeni i na način kojim se osigurava siguran rad, u skladu s odredbom članka 44. navedenog pravilnika.

POVREDA PROPISA

Očivid navedenog događaja obavio je inspektor rada za nadzor u području zaštite na radu u suradnji s djelatnicima policije. Inspeksijskim nadzorom utvrđene su bitne činjenice o mjestu događaja kao i nedostaci koji su pridonijeli stradanju radnika. Poslodavac X.X. počinio je niz povreda propisa iz područja zaštite na radu, od kojih navodimo sljedeće:

1. Nije, u skladu s odredbama članka 18. ZZR-a, uzimajući u obzir poslove i njihovu prirodu, procijenio rizike za poslove rukovanja viličarem i unutarnji transport. Nije predvidio mehaničke opasnosti od prijenosnih sredstava, viličara i poduzeo mjere, ograđivanjem mjesta rada ili druge organizacijske mjere za zaštitu radnika na mjestu rada.

2. Nije upozorio radnika na opasnosti kojima je bio izložen, radnu opremu koja se nalazi u radnom prostoru i na sve promjene koje na nju utječu, u mjeri u kojoj utječu na radnu opremu koja se nalazi u njihovom neposrednom radnom okruženju, čak i ako je izravno ne uporabljaju, u skladu s odredbom čl. 9. st. 3. Pravilnika o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme.
3. Nije na mjestima gdje je vidljivost smanjena i na mjestima intenzivnog kretanja prometnih sredstava, postavio natpise i svjetlosne odnosno zvučne signale koji upozoravaju na mogućnost nailaska prometnog sredstva te brklje odnosno ograde koje sprječavaju iznenadni izlazak pješaka na prometnicu i nije transportne putove jasno obilježio tako da se osigura zaštita radnika i drugih osoba a opasna područja jasno označio, u skladu s odredbama Pravilnika o zaštiti na radu za mjesta rada.
4. Isto tako, nije organizacijskim mjerama spriječio radnike da hodaju po prostoru djelovanja samohodne radne opreme ili poduzeo druge odgovarajuće mjere zaštite radnika od ozljeda od pokretne opreme, u skladu s odredbama Pravilnika o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme.
5. Nadalje nije, u skladu s odredbama članka 44. ZZR-a, planirao, pripremio i provodio radne postupke tako da ne ugrožava sigurnost i zdravlje radnika, uvažavajući pri tome najvišu moguću razinu zaštite od rizika na radu i u vezi s radom, u skladu s pravilima zaštite na radu i drugim propisima i nije osigurao da samo radnici koji su dobili odgovarajuće upute smiju imati pristup mjestima na kojima postoji ozbiljna i specifična opasnost. Isto tako nije osigurao radnicima odgovarajuće obavijesti i nije ih upozorio na opasnosti kojima su izloženi, radnu opremu koja se nalazi u radnom prostoru i na sve promjene koje na nju utječu, u mjeri u kojoj utječu na radnu opremu koja se nalazi u njihovom neposrednom radnom okruženju, čak i ako je izravno ne uporabljaju.
6. Nije na mjestu rada postavio na vidljivo mjesto sigurnosne znakove, u skladu s odredbama članka 62. ZZR-a i odredbama Pravilnika o sigurnosnim znakovima.

7. Vozač viličara nije upotrebljavao viličar prema njegovoj namjeni i na način kojim se osigurava siguran rad, u skladu s odredbom članka 44. Pravilnika o zaštiti na radu pri utovaru i istovaru tereta.

PODUZETE INSPEKCIJSKE MJERE

Tijekom očevida inspektor rada je na temelju ovlasti iz odredbe čl. 70. st. 1. Zakona o Državnom inspektoratu (N.N., br. 115/18., 117/21., 67/23., 155/23. u daljnjem tekstu: ZDI), kojom je propisano da se u slučaju utvrđene nezakonitosti izriče, odnosno određuje odgovarajuća upravna mjera, donio usmeno rješenje upisano u zapisnik o inspekcijskom nadzoru, kojim je na vrijeme dok se ne otklone utvrđeni nedostaci, poslodavcu X.X.:

- zabranio, u skladu s odredbom članka 91. stavak 1., točka 2. ZZR-a, obavljanje poslova, promet viličara kroz trakaste zavjese, dok se ne osigura siguran rad organizacijskim mjerama i postavljanjem sigurnosnih znakova.
- naredio, u skladu s odredbom članka 92. stavak 1., točka 8. ZZR-a, da u određenom roku, na vidljivo mjesto, postavi sigurnosne znakove i da jasno utvrdi i obilježi transportne puteve u skladu s odredbama članka 62. ZZR-a i odredbama Pravilnika o zaštiti na radu za mjesta rada,
- naredio, u skladu s odredbom članka 92. stavak 1., točka 1. ZZR-a, da u određenom roku izradi procjenu rizika za poslove rukovanja viličarem i unutarnji transport, u skladu s odredbama članka 18. ZZR-a i odredbama Pravilnika o izradi procjene rizika.

Zbog počinjenja prekršaja opisanog u odredbi čl. 98. stavak 1., podstavak 1. ZZR-a, nadležni inspektor izrekao je novčanu kaznu na mjestu izvršenja prekršaja poslodavcu X.X. i odgovornoj osobi, jer nisu procijenili rizike za poslove rukovanja viličarem i unutarnji transport, u skladu s odredbama članka 18. ZZR-a.

Na temelju odredbi članka 74. ZDI-a, inspektor rada je po službenoj dužnosti podnio kaznenu prijavu nadležnom Državnom odvjetništvu protiv

odgovorne osobe poslodavca X.X. i vozača viličarem B.B., zbog osnovane sumnje da su počinili teško kazneno djelo jer nisu postupali po propisima ili tehničkim pravilima o zaštitnim mjerama i time su izazvali opasnost za život ili tijelo ljudi ili

za imovinu većeg opsega, opisano u odredbama članka 215. stavak 2., stavak 3., u vezi sa člankom 222. stavak 2., Kaznenog zakona (N.N., br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21., 114/22., 114/23., 36/24.).

*Goran Beroš, dipl. ing. stroj.
Državni inspektorat, Zagreb*